

Dassenplan Grandorse Horst aan de Maas 2021

Dassenplan Grandorse Horst aan de Maas 2021

Status: Definitief, 11 februari 2022

In opdracht van:

gemeente
**HORST
A/D
MAAS**

Contactpersoon: ██████████

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

██████████ & Ing. ██████████

Projectnummer: 21-015

Foto omslag: Zicht op plangebied

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	4
	1.1 Aanleiding.....	4
	1.2 Opzet rapportage	4
2.	VERSPREIDINGSONDERZOEKEN	5
	2.1 Onderzoek Das 2018 en 2019	5
	2.2 Onderzoek Das 2021.....	6
3.	RESULTATEN VERSPREIDINGSONDERZOEKEN.....	8
	3.1 Gevonden burchten en sporen.....	8
	3.2 Betekenis plangebied voor Dassen	11
4.	EFFECTEN ONTWIKKELINGEN.....	12
	4.1 Veranderingen in het leefgebied.....	12
	4.2 Effecten op het leefgebied van de Das	14
	4.3 Effecten vernietiging foerageergebied en verstoring.....	15
	4.3.1 Burcht Heesberg (zuid).....	16
	4.3.2 Burcht Kronenbergerheide (noord).....	17
	4.4 Effect op de samenhang van het leefgebied (versnippering).....	17
5.	TE NEMEN MAATREGELEN	18
	5.1 Inleiding	18
	5.2 Mitigerende maatregelen	18
	5.2.1 Mitigatie en compensatie van verlies oppervlakte foerageergebied	18
	5.2.2 Opheffen versnippering, herstellen samenhang.....	18
	5.2.3 Mitigatie ten behoeve van de rust in het gebied	19
	5.2.4 Mitigatie ten behoeve van behoud migratiemogelijkheden.....	20
6.	NOODZAAK ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING	21

Bijlage 1 Vergelijking oude leefgebied met huidige situatie

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In het gebied rond Parc de Peelbergen wordt door de gemeente Horst aan de Maas de hippische zone Grandorse ontwikkeld. Deze gebiedsontwikkeling is erop gericht ruimte te bieden aan hippische activiteiten en bedrijven zoals paardenhouderijen. Voor het gebied wordt een nieuw bestemmingsplan vastgesteld. In de huidige situatie is, vooruitlopend op de gebiedsontwikkeling, een aantal ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd en zijn infrastructurele aanpassingen uitgevoerd (zie ook de 'Update Quickscan Wet natuurbescherming Bestemmingsplangebied Grandorse 2022).

Uit diverse onderzoeken die in het kader van de gebiedsontwikkeling zijn uitgevoerd, bleek dat het gebied onder meer deel uitmaakt van het leefgebied van Dassen. In het in 2018 uitgevoerde MER¹ zijn de compensatie- en mitigatiemogelijkheden beschreven, maar is onvoldoende in beeld gebracht of de maatregelen voldoen aan de eisen die deze soort stelt aan de leefomgeving. Daardoor is niet uitgesloten dat de wettelijke verbodsbepalingen worden overtreden. In het voorlopig toetsingsadvies van de commissie voor de MER² is, conform de quickscan, geadviseerd een aanvulling op te nemen die expliciet ingaat op de betekenis van de agrarische gronden voor de Das en is geadviseerd bij een eventueel compensatieplan voldoende nabijgelegen foeragegebied op te nemen.

De Wet natuurbescherming regelt in Nederland onder meer de bescherming van soorten. Voor Das geldt het beschermingsregime voor 'andere soorten' (paragraaf 3.3 Wet natuurbescherming). Voor deze 'andere soorten' gelden de volgende verbodsbepalingen op basis van artikel 3.10:

1. *Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:*

a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, b,j deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, b,j deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ook een zodanige verstoring dat een vaste rust- en/of verblijfplaats wordt verlaten of het aantasten van de functionele omgeving met hetzelfde gevolg, wordt gezien als een overtreding van verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming³

Het Dassenplan Grandorse heeft tot doel inzicht te geven in de betekenis van het plangebied voor Dassen en in de mitigerende en compenserende maatregelen die genomen zijn en nog genomen moeten worden. Omdat ontwikkelingen plaatsvinden in het Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe zone is, behalve een Dassenplan ook een Salderingsplan Grandorse opgesteld (Bureau Meervelt, 3 februari 2022). Het onderhavige Dassenplan en het salderingsplan hangen onlosmakelijk met elkaar samen.

1.2 Opzet rapportage

In deze rapportage wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de uitgevoerde verspreidingsonderzoeken. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het veldonderzoek gepresenteerd. Hoofdstuk 4 gaat in op de effecten van de uitgevoerde en voorgenomen ontwikkelingen op het leefgebied van Dassen. In hoofdstuk 5 volgen de te nemen mitigerende en compenserende maatregelen om deze effecten zoveel mogelijk ongedaan te maken.

¹ Voor het bestemmingsplan Hippische Zone Grandorse is een Milieueffectrapportage (MER, 28 mei 2018) opgesteld voor het toenmalige bestemmingsplangebied.

² Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport Bestemmingsplan Hippische Zone Grandorse. 28 mei 2018/ projectnummer: 3292.

³ Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg, 6 december 2017. Hoofdstuk 2 Uitleg verbodsbepalingen, artikel 2.1.

2. VERSPREIDINGSONDERZOEKEN

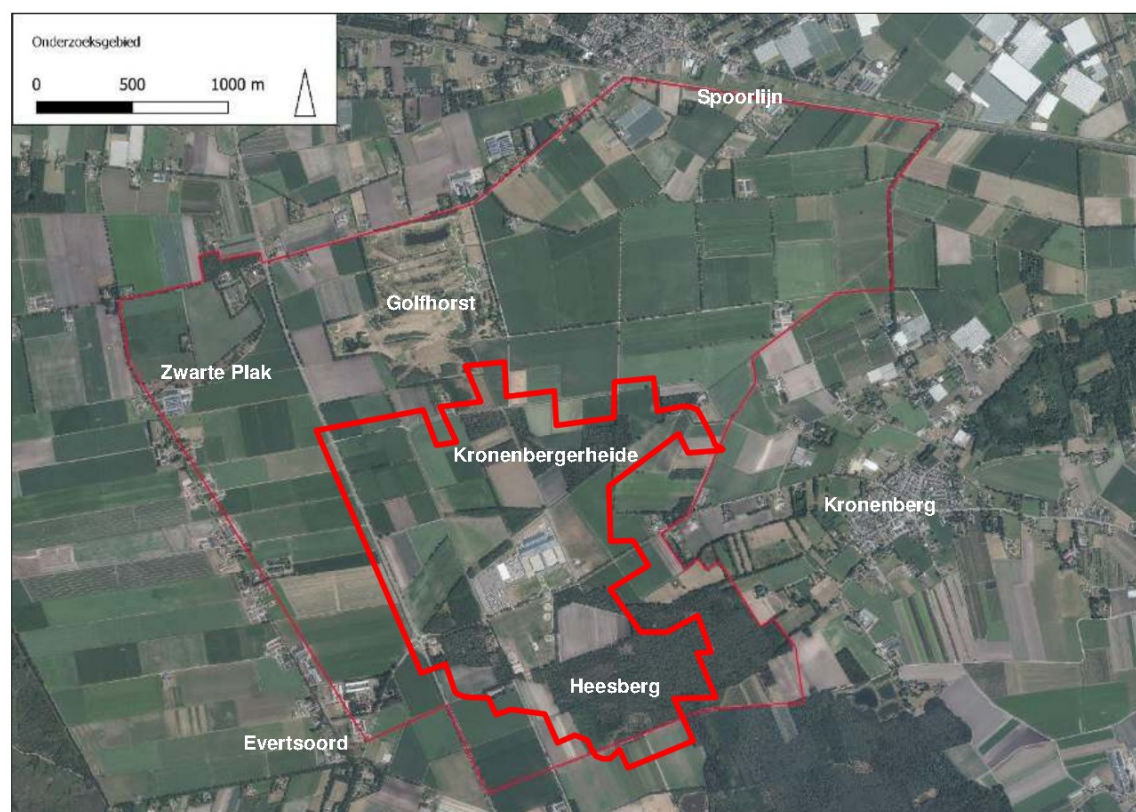
2.1 Onderzoek Das 2018 en 2019

In 2018 is het huidige bestemmingsplangebied grotendeels onderzocht op voorkomen van verblijfplaatsen van Dassen (enkele delen vielen destijds nog buiten het bestemmingsplangebied). De resultaten van dit onderzoek zijn vastgelegd in het Dassenplan Grandorse Horst aan de Maas 2018 (Bureau Meervelt, 5 december 2018). In 2019 is in een groter gebied dan het huidige bestemmingsplangebied onderzoek uitgevoerd naar aanwezige verblijfslocaties van Dassen. De onderzoeksinspanning richtte zich in 2019 op potentieel geschikte verblijfplaatsen met name in omliggende bosjes. De resultaten van het onderzoek uit 2019 zijn vastgelegd in 'Dassen rond Grandorse Horst aan de Maas 2019' (Bureau Meervelt, 26 september 2019).

Het onderzoeksgebied uit 2019 (dunne rode lijn) is weergegeven in figuur 1. Op de kaart zijn ook de toponiemen weergegeven. In onderstaande tabel 1 zijn de data en locaties van onderzoek weergegeven en het aantal personen dat het onderzoek heeft uitgevoerd.

Tabel 1: Data veldbezoeken in 2018 en 2019 (Bron, Meervelt, 2018 en 2019).

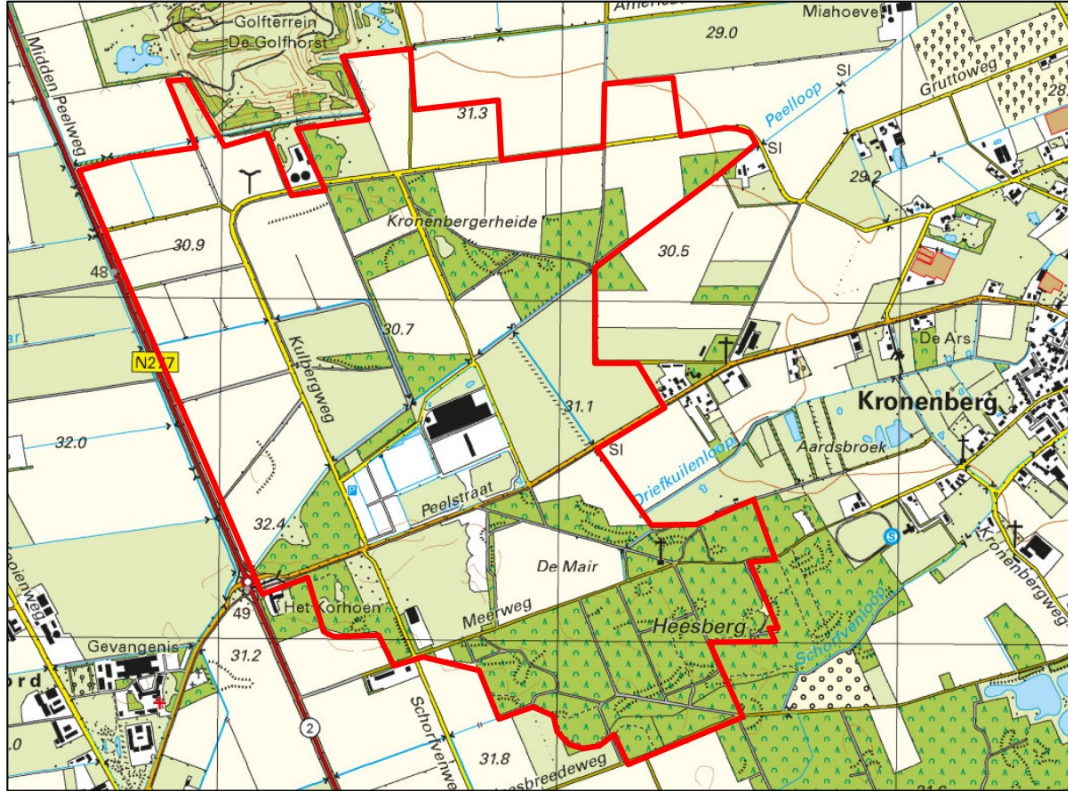
Datum	Jaar	Onderzoeksgebied (of deel van)	Aantal personen
5 juni	2018	Bestemmingsplangebied	2
5 juni	2018	Bestemmingsplangebied	2
7 juni	2018	Bestemmingsplangebied	2
22 juni	2018	Locaties met actieve bewoningssporen	1
4 april	2019	Zuidelijk deel onderzoeksgebied 2019	1
19 mei	2019	Gehele onderzoeksgebied 2019	1
4 september	2019	Golfhorst	1

Figuur 1: Onderzoeksgebied met toponiemen. De dunne rode lijn geeft het onderzoeksgebied uit 2019 aan. De dikke rode lijn geeft globaal het onderzoeksgebied uit 2018 aan.

2.2 Onderzoek Das 2021

Het onderzoeksgebied van 2021 betreft het bestemmingsplangebied. Dit ligt ten noordoosten van Evertsoord, ten oosten van de Mariapeel, tussen de Schadijke bossen in het noorden en de Heesbreedeweg in het zuiden. De westkant wordt ruwweg gevormd door de N277 en de oostzijde door een enigszins grillige lijn tussen Kronenberg en Equestrian Centre de Peelbergen. Voor de exacte begrenzing zie figuur 2.

Figuur 2: Ligging van het bestemmingsplangebied (Topografische kaart, <https://topokaartnederland.nl/> 2021).

In het vroege voorjaar van 2021 is wederom veldonderzoek naar het voorkomen van Dassen uitgevoerd in en rondom het bestemmingsplangebied Grandorse. Hiertoe zijn door twee personen vier veldbezoeken gebracht om het gebied systematisch te doorkruisen en alle indicaties van dassenactiviteit in kaart te brengen. Aanvullend hierop zijn nog twee veldbezoeken door één persoon gebracht aan de gevonden burchtlocaties. Een burcht wordt in dit rapport als zodanig beschouwd als twee of meer recent in gebruik zijnde pijpen met verse uitwerpen bij de burcht aanwezig zijn en/of de activiteit bij de pijp(en) wijst op een mogelijke functie als kraamburcht (nestmateriaal, veel recente sporen, speelboom aanwezig etc.). De activiteit rond deze burchten is dan hoog en goed in het veld herkenbaar.

Gedurende de veldbezoeken werden alle hollen van zoogdieren ingemeten en van burchten en bijburchten zijn foto's gemaakt. In het veld werd bepaald van welke soort de hollen waren. Hierbij is gebruik gemaakt van de grootte van het hol en sporen in de directe omgeving (keutels/mestputjes, sporen, prenten, wissels).

Tijdens de veldbezoeken is een goed beeld verkregen van de locaties van vaste verblijfplaatsen, rustplaatsen en van overig functioneel leefgebied van Dassen. Rond locaties met veel activiteit (wissels/putjes/wroetsporen) en de bekende burchten zijn bossen fijnmaziger doorkruist. Bewoningssporen en andere sporen zijn met GPS in het veld ingemeten en opgeslagen in Obsmapp (de invoermodule van waarneming.nl). De gegevens zijn hierdoor beschikbaar bij de Nationale Databank Flora en Fauna. De data van de veldbezoeken zijn weergegeven in tabel 1.

In aanvulling hierop is in het voorjaar van 2021 een kort camera-onderzoek uitgevoerd bij de twee vastgestelde burchtlocaties; er zijn vier camera's geplaatst op 28 mei bij twee burchten. Het betrof een vijfdaagse monitoring met een tussentijdse controle.

Tabel 1: Data veldbezoeken en onderzoeksintensiteit voorjaar 2021.

Datum	Jaar	Onderzoeksgebied (of deel van)	Personen
12 februari	2021	Onderzoeksgebied 2021	2
25 februari	2021	Onderzoeksgebied 2021	2
3 maart	2021	Onderzoeksgebied 2021	2
10 maart	2021	Alleen burchten 2021	1
19 maart	2021	Onderzoeksgebied 2021	2
24 maart	2021	Alleen burchten 2021	1
28 mei	2021	Plaatsing camera's bij twee burchten 2021 gedurende vijf dagen	1

3. RESULTATEN VERSPREIDINGSONDERZOEKEN

3.1 Gevonden burchten en sporen

Uit het onderzoek in 2018 en 2019 bleek dat vier bewoonde burchten in het onderzoeksgebied uit 2019 aanwezig waren (zie figuur 3, dunne rode lijn). In figuur 3 is een overzichtskartaat opgenomen van alle gevonden burchtlocaties van Das met het theoretisch preferent leefgebied (straal van 500 meter rond de burcht, in optimale omstandigheden kan een territorium zich beperken binnen deze straal). Het preferent leefgebied is weergegeven ter indicatie.

Figuur 3: Burchtlocaties (geel) en pijpen (rood). Met gele arcering is het preferent leefgebied (straal van 500 meter) aangegeven, situatie 2018 en 2019.

Tijdens de veldbezoeken in 2021 werden in het bestemmingsplangebied de twee bekende burchten van Das aangetroffen. Daarnaast werden andere sporen aangetroffen in de vorm van wissels, snuitputjes, mestputjes, enkele prenten, enkele (incidenteel gebruikte) vluchtpijpen en een oude verlaten burcht die nu mogelijk in gebruik is genomen door een Vos. Ook werden veel hollen van Konijn aangetroffen, mogelijk betreffen enkele daarvan verlaten dassenpijpen.

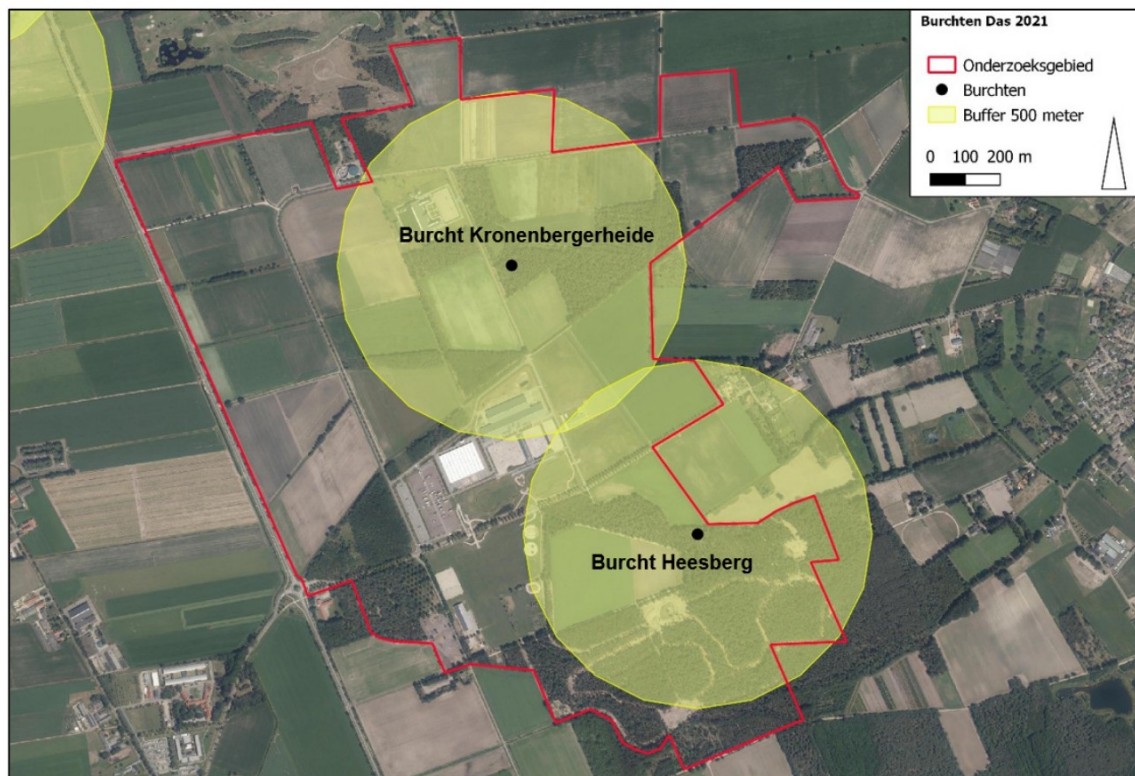

Figuur 4: Sporen van Das.

Figuur 5: Burcht Heesberg.

Figuur 6: Overzicht van de burchtlocaties met een buffer van 500 meter (situatie voorjaar 2021).

Twee burchtlocaties werden aangetroffen (zie figuur 6). De twee hoofdburchtlocaties worden hier kort geschetst.

Burcht Kronenbergerheide (figuur 7): 7 pijpen, 5 actief belopen en recente uitworp, veel snuitputjes. Op de foto één van de belopen pijpen. Gezien de omvang en de gebruikssporen van de burcht in Kronenbergerheide is aannemelijk dat deze als kraamburcht fungeert.

Figuur 7: Een van de pijpen van burcht Kronenbergerheide (2021).

Burcht Heesberg: 8 pijpen, drie actief belopen en recente uitworp, nestmateriaal. Op de foto één van de belopen pijpen. Door de aanwezigheid van nestmateriaal kan ervan uitgegaan worden dat de burcht in de Heesberg in elk geval een functie als kraamburcht heeft.

Figuur 8: Een van de pijpen van burcht Heesberg (2021).

Tijdens het cameraonderzoek werd bij de burcht in de Heesberg met een cameraval een (glimp van) een Das vastgelegd. Bij de burcht op de Kronenbergerheide werden geen Dassen op camera vastgelegd.

Figuur 9: Beeld van een Das bij een van de burchtlocaties.

Rond de burchtlocaties zijn her en der 'losse' pijpen aangetroffen. Net als in 2019 is de afwezigheid van belopen pijpen aan de randen van de Golfhorst opmerkelijk. De Golfhorst lijkt een geschikte 'schakel' te zijn tussen de Zwarte Plak en de bossen ten westen van de N277 (Midden-Peelweg).

In een eerder stadium zijn ook twee pijpen in het zuidelijk deel van de Heesberg als burcht aangemerkt (actief belopen wissels, snuitputjes). Op de foto één van de belopen pijpen. Op basis van latere waarnemingen wordt ervan uitgegaan dat de belopen pijp een vluchtpijp betreft.

Aangenomen mag worden dat niet alle losse pijpen zijn opgespoord en dat in de tussentijd mogelijk nieuwe pijpen gegraven worden. Het onderzoek pretendeert daarom niet volledig te zijn maar geeft een ruim voldoende beeld van de aanwezig territoria in het bestemmingsplangebied en de omgeving daarvan.

Figuur 10: Een van de twee pijpen van Heesberg zuid (2021).

3.2 Betekenis plangebied voor Dassen

Op basis van de aangetroffen sporen mag worden aangenomen dat in het bestemmingsplangebied twee territoria aanwezig zijn met twee burchten die naar verwachting als kraamburcht in gebruik zijn. Het aantal Dassen per territorium is niet bekend. Het cameraonderzoek leverde tegen de verwachting in slechts een glimp op van één Das bij een van de twee burchten. De overige pijpen worden naar verwachting gebruikt als vluchtpijp.

Behalve de genoemde burchten en pijpen en de sporen daaromheen zijn geen sporen of wissels gevonden. Dit heeft te maken met het dennennaaldentapijt in de bossen waardoor wissels niet zichtbaar zijn en met de bewerkingen die plaatsvinden op de agrarische percelen. Er zijn geen indicaties gevonden voor uitwisseling tussen de burcht in Kronenbergerheide en de burchten in de Heesberg.

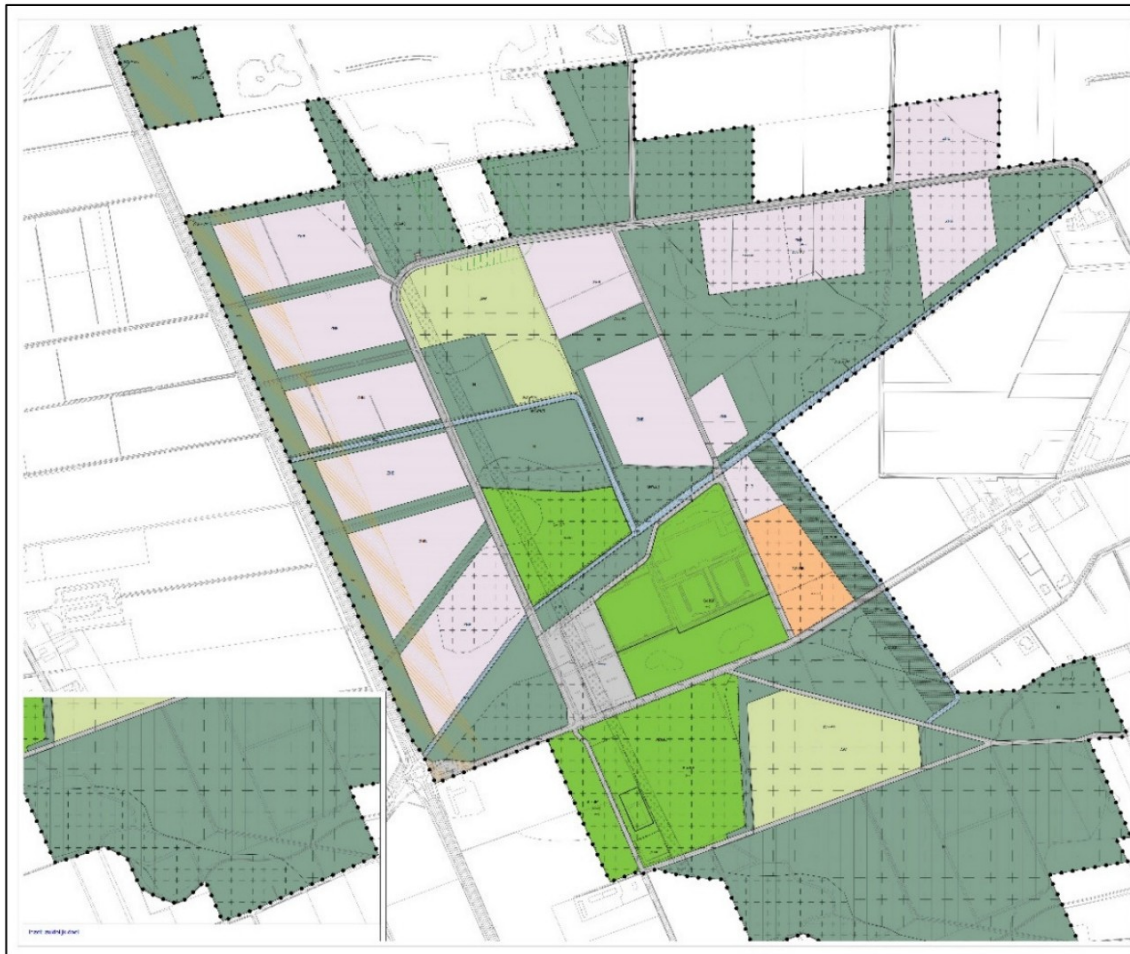
Aangenomen mag worden dat de bossen en het omliggende agrarisch gebied in en rond het bestemmingsplangebied deel uitmaken van het foerageergebied van de aanwezige dassenfamilies. Teelten van de afgelopen jaren (2019 en 2020) zijn onder meer grasland, mais, prei, stoksnijbomen, spinazie, aardappelen en bieten. In de huidige situatie zijn er nauwelijks fysieke beperkingen voor Dassen om het omliggende gebied te bereiken. De aanwezige infrastructuur (wegen en nieuwe padenstructuur in de Heesberg) vormt wel een risico voor de instandhouding van de dassenpopulatie vanwege het risico op verkeersdoden.

Het gehele bestemmingsplangebied vormt, onder meer door de aanwezige bospercelen, een stapsteen tussen de tussen de Schadijkse bossen in het noorden en de boskern ten oosten van Evertsoord (overige delen van de Heesberg, Steegberg, Gelderse heide en de Schatberg).

4. EFFECTEN ONTWIKKELINGEN

4.1 Veranderingen in het leefgebied

Bij de voorgenomen ontwikkeling zoals aangegeven in figuur 11 vinden in het plangebied grote veranderingen plaats. Het agrarisch gebied wordt omgevormd naar een nieuwe kavelstructuur waar percelen met bebouwing ontstaan (hippische bedrijven met mogelijkheden voor maneges, parkeerplaatsen, paardenbakken en andere activiteiten die relatie hebben met hippische activiteiten). Plaatselijk (in het noorden) is een oppervlakte bos in het natuurnetwerk gekapt voor de aanleg van een kavel.

Figuur 11: Overzicht nieuwe bestemmingen in het plangebied, januari 2022 (zie voor legenda volgende pagina).

LEGENDA

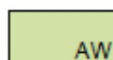
Plangebied

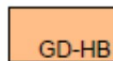
Grandorse

Bestemmingen

Enkelbestemming

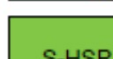
Agrarisch met waarden

Gemengd - Hippische boulevard

Natuur

Sport - Hippisch sportcomplex

Verkeer

Water

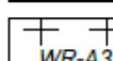

Zone hippische bedrijven

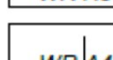
Dubbelbestemming

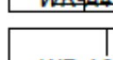
Leiding - Gas

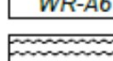
Waarde - Archeologie 3

Waarde - Archeologie 4

Waarde - Archeologie 6

Waterstaat - Profiel van vrije ruimte

Verklaring

 ondergrond: BGT en DKK
 (datum: 17 december 2017)

Aanduidingen

Gebiedsaanduiding

geluidzone - weg

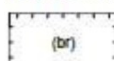

milieuzone - gevoelige functies uitgesloten

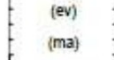

overige zone - eventingroute

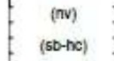
Functieaanduiding

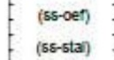
brug

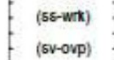
evenemententerrein

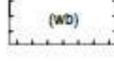
manege

nutsvoorziening

specifieke vorm van bedrijf - hippische campus

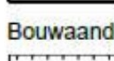
specifieke vorm van sport - oefenterrein

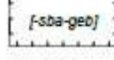
specifieke vorm van sport - stallencomplex

specifieke vorm van sport - werkschuur/ kantine

specifieke vorm van verkeer - overloop parkeren

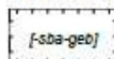
waterberging

Bouwvlak

bouwvlak

Bouwaanduiding

specifieke bouwaanduiding uitgesloten - gebouwen

Figuur

relatie

In de afgelopen tien jaar hebben, als voorbereiding op de huidige voorgenomen ontwikkelingen, al ingrijpende veranderingen plaatsgevonden. In het plangebied zijn bestaande wegen verbreed, is een voormalig zandpad omgevormd in een brede asfaltweg, hebben ruimtelijke ontwikkelingen plaatsgevonden en is de eventingroute in de Heesberg aangelegd. Menselijke activiteit en verkeersbewegingen zijn in de huidige situatie (2021) sterk toegenomen en nemen in de toekomst naar verwachting sterk toe ten opzichte van de oorspronkelijke situatie (vóór vestiging van het hippisch complex).

4.2 Effecten op het leefgebied van de Das

In onderstaande tabel zijn de te verwachten effecten op de dassenpopulatie in het plangebied weergegeven als er geen maatregelen zouden genomen worden.

Tabel 2: Effecten van al uitgevoerde ontwikkelingen en toekomstige ontwikkelingen (bron: Update Quickscan Wet natuurbescherming Bestemmingsplangebied Grandorse 2022).

Al uitgevoerde ontwikkelingen	Effecten op Das
De omvorming en verbreding van een onverharde pad in de huidige Travers zonder snelheidsremmende maatregelen waardoor een verkeersaantrekkende werking is opgetreden. Ook andere wegen zijn verbreed	<ul style="list-style-type: none"> • Verlies van leefgebied door oppervlakteverlies. • Doorsnijding van het primaire en secundair⁴ foerageergebied waardoor meer verstoring en veel meer kans bestaat op verkeersslachtoffers⁵
Aanleg van een ruitepad langs de Travers	<ul style="list-style-type: none"> • Verlies van primair en secundair foerageergebied
Aanleg van verlichting	<ul style="list-style-type: none"> • Verlies van donkerte en dekking in de nachtelijke uren en mogelijk daardoor ook verlies van geschikt foerageergebied • Invloed op de hormoonhuishouding met mogelijke gezondheidseffecten
De ingebruikname van het ECdP	<ul style="list-style-type: none"> • Sterk verkeersaantrekkende werking, vooral gedurende de grote evenementen met daardoor grotere kans op verkeersslachtoffers en verstoring
Het kappen van het noordelijke bosperceel voor de bouw van een paardenhouderij	<ul style="list-style-type: none"> • Verlies van primair foerageergebied (bos) en secundair foerageergebied (akker)
Het bouwen van een opstal ten oosten van de Travers	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van activiteiten met storingsfactoren, verlies van foerageergebied
Kappen van bos ten behoeve van een ruiteparcous	<ul style="list-style-type: none"> • Verlies van foerageergebied
Het houden van wedstrijden in het bos de Heesberg en in mindere mate het recreatieve gebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Storingsfactoren rond de daar aanwezige burcht en dassenpijpen door toeschouwers, geluid en recreatief gebruik
Nog uit te voeren ontwikkelingen	Effecten op Das
Bouwrijp maken van percelen en bouwen van paardenhouderijen	<ul style="list-style-type: none"> • Verkeersaantrekkende werking waardoor toenemende kans op verkeersslachtoffers, • Toename van storingsfactoren als licht, geluid. Sterke afname van foerageergebied in de directe omgeving van het preferent leefgebied (agrarisches gebied)

Samengevat gaat het om aanmerkelijk vergroten van het risico op verkeersdoden van Dassen, de vernietiging van foerageergebied en verstoring met als gevolg het mogelijk verlaten van de burcht.

⁴ De termen primair en secundair leefgebied zijn ontleend aan het Kennisdocument Das (BIJ12). Primair foerageergebied wordt gevormd door foerageergebied dat jaarrond voedsel verschaft zoals vochtig grasland of bosjes, oude eikenbossen. Secundair foerageergebied is foerageergebied waar een deel van het jaar voedsel te vinden is, dit betreft akkers, ruigten en dergelijke).

⁵ Ook andere zoogdieren (Ree, op termijn mogelijk Wild zwijn en kleinere zoogdieren) hebben een grotere kans om aangereden te worden.

4.3 Effecten vernietiging foerageergebied en verstoring

In figuur 6 zijn de twee burchten ogenomen met een straal van 500 meter. De cirkel betreft een oppervlak van circa 78 ha. In het meest gunstige geval liggen optimaal geschikte foerageergebieden dicht bij de burcht in de aangegeven cirkel. Hoe minder de kwaliteit van de foerageergebieden binnen deze cirkel, hoe groter het territorium is. De cirkel is aangegeven ter indicatie. De kwaliteit hangt van veel factoren af; de manier waarop het agrarisch gebied beheerd wordt, het soort bomen in een bos, de ouderdom, bodem- en vocht specifieke factoren, weersomstandigheden etc. De bodem in het plangebied is vrij arm.

De bossen ten noorden van de Peelweg bestaan uit ongemengd bos, voornamelijk naaldbout, met weinig gelaagdheid (zo ook het al gekapte bos). In veel bospercelen is sprake van verruiging met braam.

Ten zuiden van de Peelweg is meer natuurlijk reliëf aanwezig en zijn de bossen gevarieerder. Ook hier is sprake van verruiging met braam. Lokaal is een rabattenstructuur in het bos aanwezig die in de huidige verdroogde situatie geen functie meer heeft. De bossen vormen in de huidige staat kwalitatief matig foerageergebied. Omringende akkers en graslanden zijn wezenlijke elementen om in de voedselvoorziening te voorzien. De Dassen zijn niet aangewezen op de gronden binnen de straal van 500 meter. Tot in de wijde omgeving zijn akkers en graslanden aanwezig én bereikbaar voor de Dassen. Het gaat hier om een groot agrarisch gebied tussen de bebouwde kommen van America in het noorden en Kronenberg in het oosten, met een harde grens van de A67 in het zuiden en een zachte grens van de Mariapeel in het westen. Het betreft een gebied van 40 km² (4000 ha). In theorie zou deze oppervlakte 6 territoria kunnen omvatten als het gaat om marginaal leefgebied. In de huidige situatie zijn met zekerheid vier territoria aanwezig.

Het verlies van foerageergebied binnen de straal van 500 meter van de twee burchten en binnen het bestemmingsplangebied leidt daarom niet per definitie tot het verlaten van burchten door een tekort aan voedselaanbod als gevolg van de ontwikkelingen in het bestemmingsplangebied.

Figuur 12: Geschikt foerageergebied in en in de ruime omgeving van het bestemmingsplangebied met globale aanduiding van de vier bekende burchten.

In onderstaande subparagrafen wordt per burchtlocatie ingegaan op de mogelijke verstoring en vernietiging van leefgebied en wordt een eerste blik gegeven op de saldobenadering die mede gericht is op het versterken van het leefgebied van Dassen.

4.3.1 Burcht Heesberg (zuia)

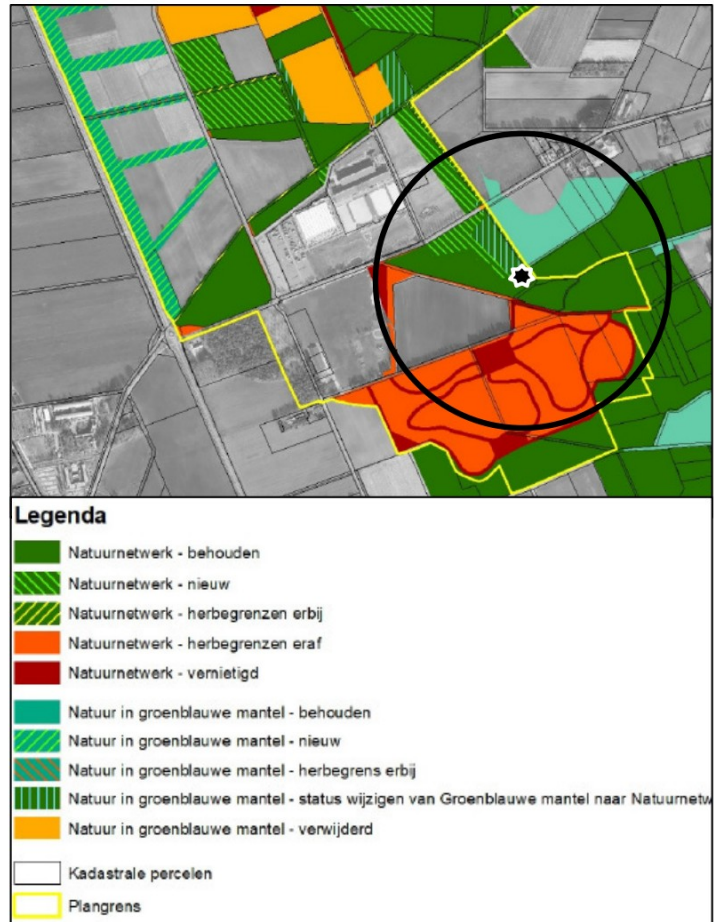
In een straal van 500 meter rond de zuidelijke burcht bevinden zich bossen en akkers. Op iets grotere afstand oostelijk van deze burcht ligt een kleinschalig en extensief beheerd cultuurlandschap (in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer) dat een heel geschikt foerageergebied vormt waar jaarrond voedsel beschikbaar is in de vorm insecten, vruchten, kleine zoogdieren etc.

Het bos van de Heesberg binnen een straal van 500 meter rond de burcht blijft deel uitmaken van het leef- en foerageergebied van Das. De huidige voorgenomen eventingactiviteiten zorgen voor verstoring in het foerageergebied maar niet van de burcht. In een eerder stadium lag de route dichters langs de burcht. Ten behoeve van het bewaren van de rust rond de burcht is een lus eruit gehaald. De eventingroute ligt nu op circa 70 meter van de burcht. Door de optredende storingsfactoren kan het deel van het bos waar de route aanwezig is tijdelijk minder aantrekkelijk zijn om te foerageren. Alternatief rustig foerageergebied blijft echter goed bereikbaar ten oosten van de burcht.

De eventingroute zelf maakt geen of minimaal deel meer uit van het foerageergebied. De bodem is zandig en het bodemleven minimaal. De grotere lengte aan bosranden kan wel leiden tot een grotere diversiteit in soorten en daarmee tot een gevarieerder en mogelijk (iets) hoger voedselaanbod.

Compensatie van verlies van foerageergebied voor de burcht Heesberg is niet noodzakelijk. De aantasting is zodanig klein dat deze niet zal leiden tot het verlaten van de burcht of het verminderen van de reproductie van de hier aanwezige Dassen. Op grond van de Wet natuurbescherming is compensatie enkel nodig als de ingreep leidt tot het verlaten van de burcht. Verlaten van de burcht de Heesberg is op grond van de bestemmingsplanwijziging niet aannemelijk.

Binnen de straal van 500 meter rond deze burcht vinden op kleine schaal ruimtelijke ontwikkelingen plaats (hippische boulevard). Binnen de straal vinden wijzigingen plaats in de aanwijzing nationaal natuurnetwerk en de Groenblauwe mantel. Hierdoor wordt het mogelijk de nieuw aangewezen gebieden optimaal in te richten en te beheren als dassenleefgebied. Voor een overzicht van de wijzigingen wordt verwezen naar de saldobenadering en de uitwerking van de inrichting van de percelen door de Bosgroep Zuid-Nederland. Per saldo wordt de kwaliteit van het leefgebied in de straal van 500 meter rond de zuidelijke burcht hierdoor verbeterd.

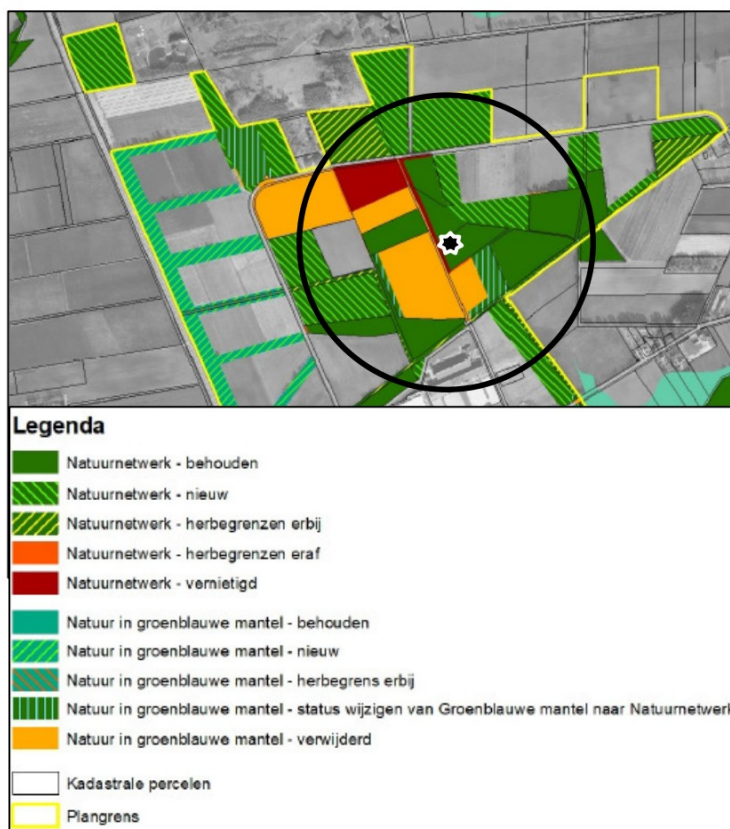
Figuur 13: Veranderingen in leefgebied Das binnen een straal van 500 meter (zwart) rond de burcht Heesberg.

4.3.2 Burcht Kronenbergerheide (noora)

In een straal van 500 meter rond de noordelijke burcht bevinden zich eveneens bossen en akkers. Door de bouw van opstallen op de uitgeefbare kavels (zie figuur 14: met rode en oranje kleur aangegeven percelen langs de Travers) verdwijnt een deel van foerageergebied (akkers). Zonder compenserende maatregelen is de kans aanwezig dat de Dassen zich hier niet kunnen handhaven. Door het nemen van maatregelen wordt de groene structuur rond de burcht hersteld maar ook de groene noord-zuid structuur.

Delen aangegeven met 'Natuurnetwerk erbij' en 'natuur in Groenblauwe mantel' worden omgevormd en als foerageergebied voor Das ingericht.

Figuur 14: Veranderingen in leefgebied Das binnen een straal van 500 meter rond de burcht Kronenbergerheide.

4.4 Effect op de samenhang van het leefgebied (versnippering)

Door de al uitgevoerde ingrepen is versnippering opgetreden in het leefgebied, de versnippering neemt toe door de ontwikkelingen die nog uitgevoerd worden (bouwblokken, hekken). Op de Midden-Peelweg ter hoogte van het plangebied en omgeving zijn vanaf het jaar 2000 verschillende verkeersslachtoffers geregistreerd (waarneming.nl en dasenboom.nl). De kans op verkeersslachtoffers in het plangebied zelf is groter geworden door het verbreden van wegen en de vooral door de omvorming van een zandpad tot brede asfaltweg dwars door het leefgebied waar een relatief hoge snelheid bereikt kan worden. Bij een toename van verkeersslachtoffers wordt de instandhouding van de toch al onder druk staande dassenfamilie in het plangebied onzeker.

5. TE NEMEN MAATREGELEN

5.1 Inleiding

Het plangebied moet als leef- en foerageergebied voldoende blijven bijdragen aan de instandhouding van de bewoonde burchten. Met het toekomstig beschikbare foerageergebied wordt onder een aantal voorwaarden aan deze opgave voldaan. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- in de foerageergebieden dient voldoende rust te zijn,
- de inrichting en het beheer van de toegankelijke (natuur)gebieden dienen geoptimaliseerd te worden met het oog op de functie van dassenfoerageergebied,
- het foerageergebied binnen én buiten het plangebied dient veilig bereikbaar zijn,
- het plangebied dient in de noord-zuid richting de mogelijkheid te behouden om te migreren.

Dit hoofdstuk geeft aan welke maatregelen genomen dienen te worden vanwege de al uitgevoerde ruimtelijke ingrepen en bij uitvoering van de voorgenomen ontwikkelingen, om de in het plangebied aanwezige dassenpopulatie te laten herstellen en duurzaam te laten voortbestaan.

5.2 Mitigerende maatregelen

5.2.1 Mitigatie en compensatie van verlies oppervlakte foerageergebied

Met de uitbreiding van het Natuurnetwerk en de bestemmingsplanwijziging waarbij agrarische gronden de bestemming 'Natuur' krijgen en omgevormd worden tot kwalitatief goed foerageergebied, wordt geborgd dat er gronden beschikbaar blijven als leef- en foerageergebied voor (onder meer) Dassen⁶. Daarnaast blijft ook buiten het plangebied het aangrenzende agrarisch gebied en het bosgebied ten oosten van Evertsoord geschikt en bereikbaar voor de Dassen in het bestemmingsplangebied. Hier is in de huidige situatie een vrij kleinschalig agrarisch landschap aanwezig met kleine bosjes en houtwallen/laanbeplanting. In het resterende foerageergebied in het plangebied is het van belang dat ingezet wordt op de aanwezigheid van jaarrond voldoende voedsel. Dit dient als volgt te gebeuren:

- Door de nieuwe percelen (zijnde niet de houtwallen) de bestemming 'Natuur' te geven kunnen deze ontwikkeld worden als bemest (met ruige stal/paardenmest) kruidenrijk grasland. Op of langs deze percelen dienen houtwallen of stroken hoge ruigtekruiden (bijvoorbeeld door alternerend maaien/sinusbeheer) te worden aangelegd om voldoende dekking te kunnen verschaffen.
- Op de percelen die grenzen aan de bospercelen dient ingezet te worden op het creëren van geleidelijke bosranden met struweel en open plekken en aanplant van vruchtdragende bomen en struiken ter verbetering van het leefgebied van de Das. Deze randzones zijn daarnaast bij uitstek geschikt als uitbreiding van het leefgebied voor diverse broedvogels, vlinders en een soort als Levendbarende hagedis.
- In het plantmateriaal dienen enkele fruitbomen opgenomen te worden (appel, peer) en eiken. Valfruit en eikels vormen een aanvulling in het voedsel. Ook dienen hier en daar vruchtdragende struiken in de houtwallen te worden aangeplant.

De oppervlakten die ingezet worden ter mitigatie en compensatie in het salderingsplan. Bosgroep Zuid-Nederland heeft van de gemeente de opdracht gekregen een inrichtings- en beheerplan op te stellen voor deze gronden.

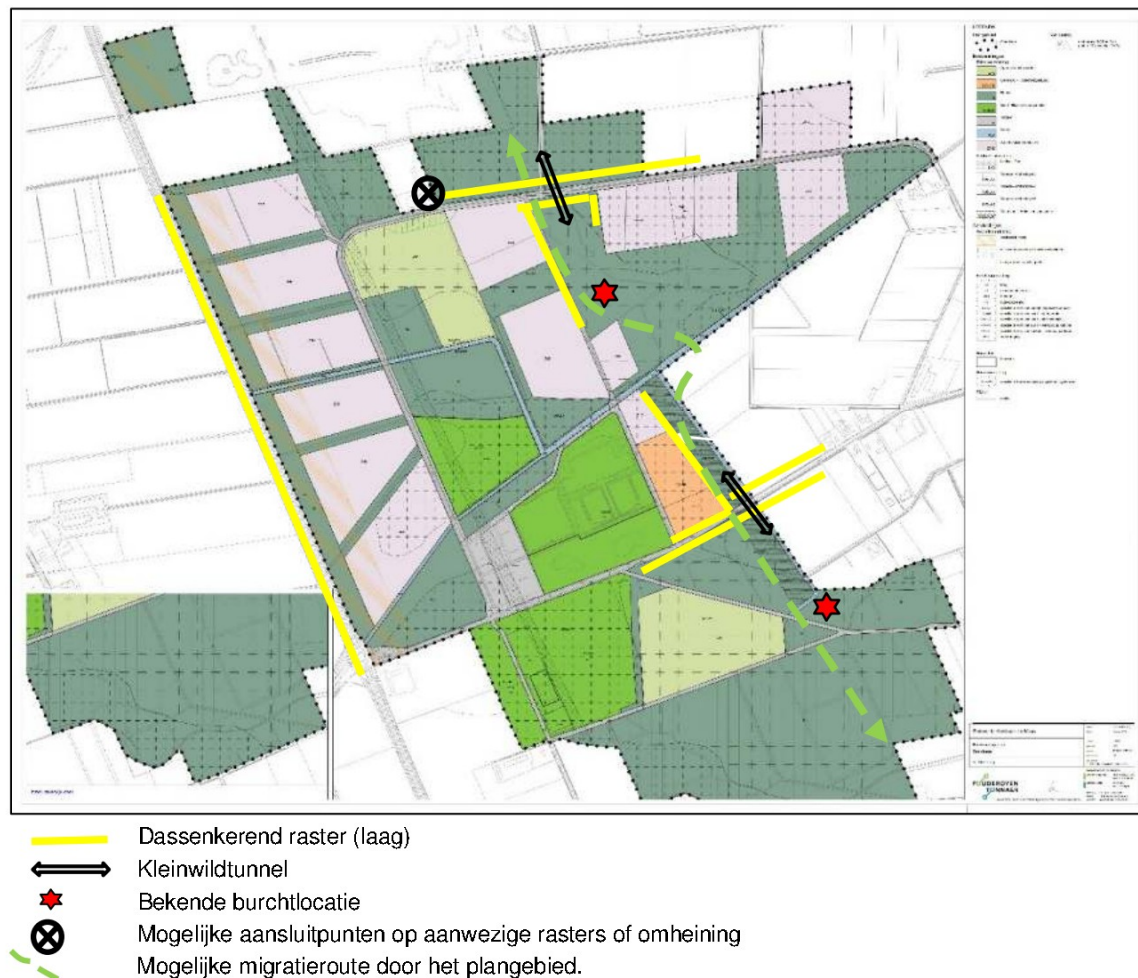
5.2.2 Opheffen versnippering, herstellen samenhang

Het opheffen van versnippering en creëren van veilige doorgangen behoort tot de belangrijkste maatregelen. Een aantal verkeersslachtoffers in korte tijd is voldoende om de dassenfamilie in het plangebied uit te roeien. Het plangebied dient voldoende veilige delen te behouden die onderling verbonden zijn tot een leefgebied dat alle functies kan vervullen voor minimaal twee territoria.

In figuur 15 zijn de minimale benodigde maatregelen weergegeven om verkeersslachtoffers zoveel mogelijk te voorkomen. Deze maatregelen zijn in deze gegeven situatie in redelijkheid de beste maatregelen om

⁶ Zie ook Salderingsplan Grandorse (februari 2022), Bureau Meervelt, 2022.

foerageergebied op een veilige manier binnen en buiten het plangebied toegankelijk te houden en de mogelijkheid van migratie te behouden. Deze maatregelen dienen genomen te worden voorafgaand aan de ruimtelijke ontwikkelingen en mogelijk later in detail nog aangepast te worden (aansluitpunten op nieuwe hekwerken en dergelijke). Op minimaal twee locaties dient een dassentunnel te worden aangelegd (met bijbehorende rasters) (zie figuur 11).

Figuur 15: Overzicht te nemen infrastructurele maatregelen ter bescherming van Das.

5.2.3 Mitigatie ten behoeve van de rust in het gebied

Rondom de burchtlocaties dienen in een straal van 50 meter geen nieuwe activiteiten, routes en dergelijk gepland te worden.

Voor de bosgebieden zijn gelden de volgende algemene maatregelen:

- *Parkeren dient plaats te vinden buiten het bosgebied,*
- *Activiteiten mogen alleen plaatsvinden tussen zonsopgang en zonsondergang,*
- *Activiteiten dienen zich te beperken tot de paden,*
- *Versterking van geluid (omroeper, muziek) mag niet plaatsvinden binnen de bosgebieden,*
- *Na afloop van de activiteiten dient door de organisatie gezorgd te worden dat achtergelaten spullen en afval opgeruimd worden.*

5.2.4 Mitigatie ten behoeve van behoud migratiemogelijkheden

Het plangebied dient de mogelijkheid te behouden voor de Dassen om in noordelijke en zuidelijke richting te migreren. In de huidige situatie kunnen Dassen migreren over aangrenzend agrarisch gebied. Onafhankelijk van eventuele ontwikkelingen in de gebieden die grenzen aan het plangebied, dient een migratieroute veilig gesteld te worden. In het salderingsplan is daar rekening mee gehouden door te zorgen voor een aaneengesloten groene structuur die de bossen van de Heesberg verbindt met de Kronenbergerheide en het gebied ten noorden daarvan.

Door het nemen van deze maatregelen en het uitvoeren van het salderingsplan wordt de rust rond de aanwezige burchten voldoende geborgd, wordt geborgd dat voldoende foerageergebied van goede kwaliteit aanwezig is rond de burchten en wordt het risico op verkeersslachtoffers verkleind. Door het nemen van dit pakket aan maatregelen kan de populatie zich herstellen en wordt instandhouding van beide burchten mogelijk gemaakt.

6. NOODZAAK ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING

Met het geheel aan de voorgenomen ontwikkelingen (inclusief uitvoering van het salderingsplan) is de verwachting dat de dassenburchten als kraamburchten in gebruik blijven en dat de burchten niet worden verlaten. De rust rond de burchten wordt hersteld, er worden maatregelen genomen om verkeersslachtoffers te voorkomen en foerageergebied blijft in voldoende mate beschikbaar. Met de uitvoering van de maatregelen in dit dassenplan wordt binnen het preferente leefgebied van de burcht Kronenburg kwalitatief hoogwaardig foerageergebied ontwikkeld en op korte afstand van het preferente leefgebied van de burcht in de Heesberg wordt eveneens hoogwaardig foerageergebied ontwikkeld. Een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming is daarom nu niet aan de orde.

Om juridische zekerheid te verkrijgen kan het plan worden voorgelegd aan bevoegd Gezag (provincie Limburg) en kan worden gevraagd om een verklaring van geen bedenkingen. Indien gewenst kan ook een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming worden opgesteld waarin wordt gevraagd om een positieve afwijzing.

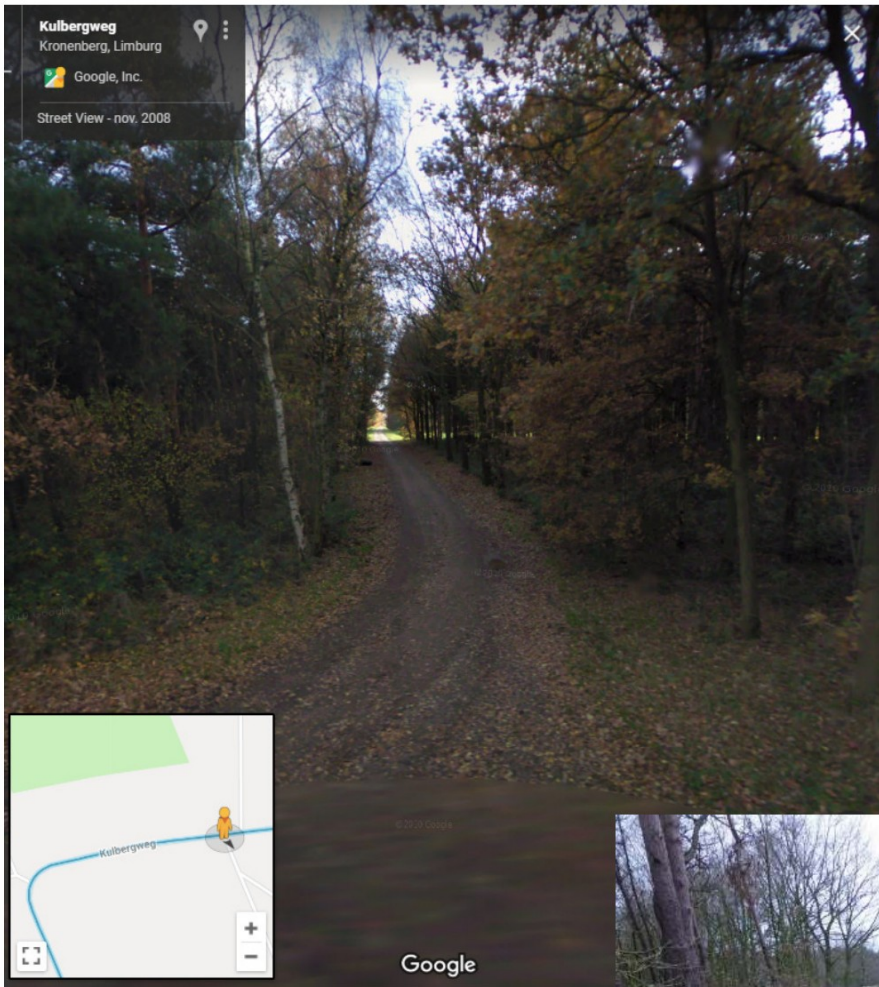
Bijlage 1 Vergelijking oude leefgebied met huidige situatie

Links: Situatie in 2008, het gebied maakt in z'n geheel deel uit van het dassenleefgebied. Rechts: Situatie in 2018. Delen van het leefgebied z'n ontoegankelijk geworden en het leefgebied er z'n wegen verhard.

Links: Kulbergweg westz.jde in 2008. Rechts: Kulbergweg westz.jde meer naar het noorden in 2018. De wegen zijn breder waardoor er harder gereden wordt en het is veel drukker geworden.

Links: Bospad in 2008. Rechts: ongeveer dezelfde locatie nu met ruitpad en verharde weg. Het leefgebied van de Das is verder versnipperd, het risico op verkeersslachtoffers is veel groter geworden.